

Сәсмә эсегілер Чемә әсәрләр

Айрат СУФИЯНОВ – шағыйрь, «Кылыштың атасы», «Таң калып багам таңнарга» исемле китаптар авторы. Чаллыда яши.

Айрат
Суфиянов

КАРАШЫНДА ЯНСЫН ЧЫРАГ!

Аллаһ күшса...

Тауга менеп, таудан төшсөм төшим,
Уз сукмагым булсын, үз юлым.

...Чәнечкеле куак арасыннан
Эзләп йөрим таңның былбылын.

Энже эзләп чумсам, төпкә чумыйм,
Тыным бетсә бетәр, батармын...

Таш тапсам да, ул үз ташым булсын –
Мин дошманга аны атармын,
Бәддогасы итеп татарның.

Сыенсам да кайнар моң иленә,
Сәждә кылып, рухта уянып,
Язмышымның үз күзләре аша
Аллаһ күшса,

Күрәчәкмен бөтен дөньяны.

Ачы булса, эйдә, була күрсөн
Туа күрсөн, тик үз жимешем.
Каным кайный, эмма вулкан атып

Тұкталмасын йөрәк тибешем...

Шагыйрь итеп, үз иләгә аша
Уткәрмерме вакыт? Билгесез.

...Нәр карышка күчкөн сокланычым, –
Жанкаемның тәрәз өлгесе.

Минем чәчәк, ул минеке булсын...
Узем күшармын да исемен.

Сөюемә төреп дөньялыкка,
Хистән арынмаган бар халыкка

Йоктырырмын аның хуш исен,
Аллаһ күшса...

Айрат СУФИЯНОВ (1958) – шағыйрь; «Кылыштың атасы», «Таң калып багам таңнарга» исемле китаптар авторы. Чаллыда яши.

Үпкәләмәм

Таң туганда билбыл тавышыннан,
Ташта үскән гөлләр балкышыннан
Хуш-ис анкый, сұлыйм йотлығып.
Аңым, жаным, уй-хыялым белән
Мәнгелеккә калсам, йотылып
Шул хуш исле, жырлы балкышта,
Үпкәләмәм кебек ялыш та...
Кем генә соң жирдә омтылмасын
Таң калырлык матур язмышка:

Кошмын бит мин!

Чиксезлектән килгән жаным –
Вакытлы кош бу дөньяда.
Аллан күшса, сайрый-сайрый
Канат ярмас буш ояды...

Үзләренә дәшә-дәшә,
Мен йолдызлар жемелдәшә.
Туган төнem юллый сәлам...
Фәрештәле айлы галәм
Илһамыма жим өләшә...

Зәңгәр төннең кочагыннан
Суырылып таңга чыгам.
...Авыл карты печән чаба,
Мангай тирен сыга-сыга...

Кулларымда чалғы уйный
Үләннәрне кырка-kyрка.
Уза кәлтә еланнары,
Яннарынан курка-курка.

Үзем белгән догаларны
Эчтән генә укий-укый,
Тәжрибә, аң туплый-туплый,
Алга барам түктый-түктый.

Фанилыкның күсәгенә,
Әйтегезче, кем юлыкмый?
...Яши жирдә адәми зат
Берсен-берсе тукмый-тукмый.

Тарлар урынын киңәйтә,
Чын кешене таплый-таплый.
Үлеп китсән, сөенешеп
Күмәчәкләр таптый-таптый...

Күктә очам... Ярдәм сорап
Инәлгәнне ташлап китмим.
Дошманым да күкрәгемә
Баса алмас... Кошмын бит мин...

Кошмын бит мин!..

Башым исән!

Ут уйнаткан чаклар артта калды,
Буыннарым сыек, бил тотмый.
Сон чиккәчә ничек аумаска соң,
Тамырларда каным оетмый?
Раббым ярдәм бирсен, ихтыярым
Нокта күйсын тәндә көч юкка.
Ялантәпи балачактагыча,
Яктылыкның үзен коча-коча,
Йөгерәсем килә оғыкка!
Язмыш мине төпчек улы күреп
Урамады затлы бәрхеткә.
Һич тәкәнмәс шагыйранә газап,
Сагыш төште минем бәхеткә...
Алтын-көмеш чыңын ишетмәдем,
Хәләл бакырыма сыенып.

Яшәдем дә, яшәрдем дә жирдә,
Таштан чыккан чыкка көненп...
Күтәралган сирәкләргә генә
Галәм юллый авыр сынавын.
Өндәу төсле төп-төз булсын сыным,
Сыгылса да телим сынмавын.
Уйлыим, тоям, күрәм, ишетәм дә,
Яфрак яра язмыш тирәгем.
Кыйбла якка таң кояшы булып
Карап кага олы йөрәгем!
Башым исән! Вакытлыча гына
Буыннарым камыр, бил тотмый.
Шигыремә күчкән үрмә гөлләр,
«Башың имә, көрәш, яшә», диләр,
Кеше икәненце онытмый!

Олуг максатым

Түбәнсенүне – жен күрә жаным...
Чиста килем кал, намус, вөжданым!
Сатылмыйм. Сатмыйм. Тамырларымда
Кайный бәнасез йөрэгем каны.
Гайбәт сөйләмим, шымчылык иттим,
Әләк тә язмыйм беркем өстеннән.
... Талчыккан ялгыз сәфәрчемен мин
Якты эзләгән каранты төннән,
Тулган ай кебек тулы-бетеннән...
Кешене – кеше иткән кыймметләр
Аллага шөкөр(!), хәтердә, исән!
... Уземә үзем ләгънәт юллармын
Кимлек камытын карусыз кисәм...
Гасырның бозын бораулап өскә
Яз күтәрлән – умырзаямын.
Жирдә беркемгә, беркайчан тимәс,
Салкын кыраулы зарап-зыяным.

Вак-төяк белән шөгыльләнергә
Юк миндә теләк, эрәм вакытым.
Олуг максатым – табасым килә,
Калебем айкап, Мәгънә якутын.
Тоташ серләрнең мәгарәсендә
Ничек кабызыым гакылым утын?
... Фаразланса да төтен-томанга
Эйләнәчәгә галәмнәр суты,
Кадерләү – кыйблам, яшендәй уйнап
Узган гомернең һәрбер минутын.
Иа Раббым, язма, булырга мина
Тәмуг казанын кайнаткан утын!
Тимер гасырдан аралап алам
Язғы бәйрәмен гөлле хисемнен.
Олуг максатым – өскә күтәру,
Йөрәкләр аша нурдай үткәру,
Булеммәс, бердәм татар исемен!

Өшим мин

Жиргә ялганмаса кендекләр – ташка үлчим безнәң кемлекләр...
Эзәрлекләр гомер буена таянычсыз, үксең кимлекләр.
Үз асылын жуйган кешедән каһкәнәләп көләр кинлекләр.
Елмаймас та ихлас ачылып шагыйранә хискә тинлекләр.
Кара туфрак ашын корытса, жимерелеп тешәр ил-йорт та.
Мәмкинме соң тыныч яшәргә, Жир-анаңы имеш, оныт та?..
Танырыбызмы анын кадерен кайтып ауган сонгы сулышта?..
Ярларыннан чыгып ташмасмы? – Шаша-шаша күнел тульша.
Сарут баскан кырлар өстендә дәртле йөрәк-тургай сайрамый...
... Канатлылар оя корырга сүнгән төбәкнәме сайламый?..
Баш очында чөллә кояшы... Ник калтырым, нигә өшүм мин? –
Шәһәр ташы безнә бастымы, хыялны чор дарга астымы,
Кеше иткән хисләр качтымы, карантылык кочак ачтымы,
Язмышыбыз булып? Төшеммим... Өшүм мин...

Колын чаба

Нигә икән жаным күккә ашып,
Мәлдерәпләр тулды шатлык белән?!
Исәнләштем балкып, балачактан
Кире урап кайткан сафлык белән.

Беркемгә дә, рәнжү, үпкәм дә юк,
Эйтерсөң лә мин гөнаңсыз, изге.
Явызын да кичерергә әзер
Матурлыкка гашыйк шушы мизгел...

Ялан тулы ап-ак ромашкалар –
Таңгы чыклар керфекләрен үпкән,
Офыклар – ал, эллә таңым туды
Гомер буе зарыгылар көткән?!

Татлы төшемдәге халәтме бу?
Нәр тарафтан күзләр бәхет таба.
... Кояш чыккан якка кешни-кешни,
Жилне узып сабый колын чаба!

Бишек

Силәсендә сәмави нур
Уйнаган көйле бишек...

Ак биләүдә сабый йоклый
Төш күреп, тирләп-пешеп.

Аллаh белэн бэйлэнеше
Өзелмэгэн, жаны – бай.
Тешсез авызы елмаеp
Ачылган таң тажыдай.
Татлы жәннәт жимешләрен
Сузамы фәрештәсе?!
«Сөбханалла, күз тимәсен!» –
Дип пышылдый әннәсе.
Уянып китә дә сабый,
Биләвен чишеп ата.
Наман хәтере багында
Бәйсезлек чәчәк ата...
Күгәрченнәр гөр-гөр килә

Нарат өй кыегында.
Киләчәк яшәр шикелле
Сәгадәт куенында.
...Көн күзендә ил-көн көткән
Көләч кояш кабына.
Ашлы болыт кәрванныры
Ага кыйбла ятына.
Безме, сабыйлык сафлыгын
Жир үземе сагына?
...Силәсендә сәмави нур
Үйнаган бишек аша
Үткән, бүгәнге, киләчәк,
Мәңгелек аралаша.

Кайтыр

Гөл калырмы бездән тузгып, көлме? –
Гомер аты уза чаптырып.
Кызғанудан мәхрум үлем – дәрәя
Нәркемне дә күя батырып...

Патшаны да алмаштыра вакыт, –
Тәхетеннән колак кактырып.

Гөнаһлысын хөкемгә дә тарта,
Сон булса да... үрә катырып.

Дөнья кендегедәй йөргәнне дә,
Индерәләр жиргә... яткырып.
Әүвәле Сүз булған... Шагыйр генә
Гаделлекнәң йөрәх хәтеренә!
Үткәннәрдән кайтыр яктырып!

Соңғы чик

Күкрап-күкрап жәнүм яшнәсә дә,
Аңым белэн бер үк вакытта
Ачылмыча кала мен йозаклы
Билгесезлек, күпме шакып та.

Син наман да юлсыз, бер чарасыз,
Кодрәтеннән курыкмый Алланың,
Үткәннән сабак алмадың.

Билгесезлек – тыю куелган чик.
Үтәм диеп,
Талпынсан да ярсып, кешелек –
Уңыш көтмә... дөнья вулкан аткан
Тау шикелле төшәр ишелеп.

Уздың инде, уздың золым чиген.
Ялварыплар сорыйм, кире чиген!
Ни югалттың, эзлә артынан!
Син тилмерткән дөнья ук элдерткән
Жәя керешедәй тартылған.

И кешелек, бар ачысын татып
Адәм кулы өзгән алманың,

Жәя синар, кереш өзелерме,
Атылырмы угы, кем белгән?..
Сорауларым кылбы, жавап көтеп,
Соңғы чигенәчә киерелгән.

Үс, күтәрел, исән халық!

Йолкып атсам, чәнчи, диеп,
Үткәннең һәр гөлчәчәген,
Бөтөнлектән мәхрум калып,
Корыр кебек киләчәгем.

Күрәчәгем, күкләр язган.
...Батмас өчен хурлык татып,
Аныклансын хаклык-ялған...

Үткәннәрнең орлыгында, –
Туфрагында, зурлыгында, –

...Узебезне акларгамы –
Үткән чорны гаепләдек?
Гарасатын кузгаттык та,
Аста калып гарипләндек.

«Бүгөнгө – бүгөнгө юл
Фикер-кояш кирәген дә,
Аңла», дигән кисәтүле
Мәсләк яши йөрәгемдә.

Карашиңда янсын чыраг!
Күтәрел син, исән халық,
Чордан чорга югарырак!

Син – баһадир, мәгъур Алып.
Торсын дөнья таннар калып.

Раббым очкыны – жаңымны
Кыса алмас мәкер-калып.
Дошман аска тартканда да,
Үткәннәрдән гыйбрәт алып,
Ус, күтәрел, исән халық!

Узып барышлы

Ничек кабул итсән, дөнья шундай...
Халәтенә карап үзгәрә.
Шатлығы да, инде сагышы да,
Алмаш-тилмәш керә күзләргә...

Мизгелләрне тоту сәләтәнә
Ия гомер – алкын ағышлы.

Аң иясе булып ящәвемә
Нинди генә жыр соң багышлыйм?!

Котсыз диеп мине әрләмәгез!
Мин – кәрләмен
Ак сакалы қырык карышлы...
...Узем теләп түгел, фанилыкка
Кереп чыктым узып барышлый...»

Тормыш дәвам итә

..Бәйле язмышымның көен уйный
Тереклекнен көйгән пәрәвезе.
Кай арада, белмим, көзләр житкән?
Һаваларда киткән кошлар эзе...

Чәчләрдә – чал... Картайдым ла бугай,
Кысынкылық тоеп һәр адымда.
Бәйсез кинлекләргә омтылсам да,
Ирешмәдем кебек морадым...

Эмма табынмадым халкын изгән
Мордарлыкның горур колларына.
Хәрәм мәлкәт бәхет китеrerме,
Ул-кыздары, оныккыларына?

.. Сары яфрак булып аунап ята
Йөрәгемнен эллә сонғы сүзе.
Заманага, илгә кирәкмәгән
Узем түгелменим – моң газизе?

Ник кайғырам? Тормыш дәвам итә...
Өрелмәгән эле сур мөгезе.

.. Язларымда язган жырларымнан

Карый һаман яшел яшен күзелых сөннөт сәләттө

Ахирәткә күчкөннән соң үзе –

Кадерләнер эле шагыйрь сүзе...